

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců JUDr. Milana Kamlacha a JUDr. Marie Součkové v právní věci žalobce: **I. W.**, zast. JUDr. Lubomírem Müllerem, advokátem se sídlem Praha 5, Symfonická 1496/9, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Praha 5, Křížová 25, o přezkoumání rozhodnutí žalované ze dne 18. 5. 2006, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 23. 8. 2007, č. j. 22 Ca 308/2006 - 19,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **se zamítá.**
- II.** Žalované **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Včas podanou kasační stížností napadl žalobce v záhlaví uvedený rozsudek Krajského soudu v Ostravě, jímž byla zamítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí žalované ze dne 18. 5. 2006, č. X. Tímto rozhodnutím žalovaná zamítla žádost žalobce o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky účastníkům národního boje za osvobození, politickým vězňům a osobám z rasových nebo náboženských důvodů soustředěných do vojenských pracovních táborů a o změně zákona č. 39/2000 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 až 1945 (dále jen „zákon č. 261/2001 Sb.“). Krajský soud vycházel z následujícího skutkového stavu:

Dne 17. 12. 2002 podal žalobce žádost o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb. K žádosti v průběhu správního řízení připojil usnesení Okresního soudu v Opavě ze dne 4. 4. 2003, č. j. Nt 1004/2002 - 35, kterým byla povolena obnova řízení a byl zrušen rozsudek Vojenského obvodního soudu v Prešově ze dne 23. 11. 1983, sp. zn. T 157/82. Rozsudkem tohoto soudu byl žalobce odsouzen pro spáchání trestného činu vyhýbání se výkonu vojenské služby podle § 280 odst. 1 trestního zákona v tehdy platném znění, kterého se dopustil tím, že dne 4. 10. 1982 po prezentaci u VÚ 6158 Prešov odmítl vykonávat vojenskou základní

službu s tím, že mu v tom brání jeho náboženské přesvědčení. Byl mu uložen trest odnětí svobody v trvání 15 měsíců nepodmíněně, který vykonal dne 4. 1. 1984.

Žalovaná žádost o poskytnutí jednorázové peněžní částky zamítla s odůvodněním, že žalobci nárok na nevznikl, neboť rozhodnutí o věznění vydané Vojenským obvodním soudem v Prešově ze dne 23. 11. 1982 nebylo ve smyslu § 2 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb. zrušeno podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci (dále jen „zákon č. 119/1990 Sb.“) nebo podle zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a odporu proti němu (dále jen „zákon č. 198/1993 Sb.“).

Krajský soud žalobu proti rozhodnutí žalované zamítl. Své rozhodnutí opřel o rozsudek rozšířeného senátu zdejšího soudu ze dne 22. 7. 2005, č. j. 3 Ads 33/2004 - 84, podle něhož zrušení původního odsuzujícího rozsudku v rámci obnovy řízení ve smyslu trestního řádu nenahrazuje splnění podmínky pro přiznání jednorázové peněžní částky podle § 2 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb. V daném případě byl žalobce pravomocně odsouzen a vězněn pro trestný čin vyhýbání se výkonu vojenské služby podle § 280 odst. 1 trestního zákona. Tento trestný čin je uveden v § 4 písm. e) zákona č. 119/1990 Sb. a žalobce tak mohl soudní rehabilitace dosáhnout cestou přezkumného řízení soudního podle oddílu třetího tohoto zákona. Tímto způsobem však žalobce rehabilitován nebyl. Konstitutivní rozhodnutí o zrušení odsuzujícího rozsudku tedy bylo vydáno podle obecných ustanovení trestního řádu o obnově řízení, nikoli v řízení podle zákona č. 119/1990 Sb. Vzhledem k tomu, že je zákonnou úpravou v § 2 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb. přesně a podrobně stanoveno, jaký okruh osob a za jakých podmínek má nárok na poskytnutí jednorázové peněžní částky, nepřichází zde v úvahu postup známý jako analogie iuris, neboť ten je možný pouze v případech, kdy právní úprava chybí, ale ani postup známý jako analogie legis. Byť žalobce své „rehabilitace“ dosáhl, stalo se tak cestou obnovy řízení podle příslušných ustanovení trestního řádu. V důsledku toho může být žalobce za své původní odsouzení a dobu strávenou ve výkonu trestu odškodněn v souladu s platnou právní úpravou podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, nikoliv podle zákona č. 261/2001 Sb.

Pokud jde o žalobcem dovolávaný náleží Ústavního soudu ze dne 6. 12. 2005, sp. zn. I. ÚS 565/03, ztotožnil se krajský soud s názorem žalované, že jej nelze na projednávanou věc aplikovat, neboť skutkové okolnosti týkající se L. K. byly odlišné. V jeho případě bylo rehabilitační rozhodnutí podle zákona č. 119/1990 Sb. následně zrušeno na základě stížnosti pro porušení zákona podané v jeho prospěch, v důsledku čehož u něj došlo ke zhoršení jeho právního postavení. Taková situace ovšem v daném případě nenastala.

Rozsudek krajského soudu napadl žalobce (dále též „stěžovatel“) kasační stížností z důvodu vymezeného v § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“). Stěžovatel odkázal na náleží Ústavního soudu ze dne 28. 6. 2007, sp. zn. I. ÚS 712/05, ve kterém podle něj Ústavní soud potvrdil, že občan má nárok na jednorázovou peněžní částku podle zákona č. 231/2001 Sb., i když ke zrušení odsuzujícího rozsudku pro trestný čin uvedený v zákoně č. 119/1990 Sb. došlo na základě obecných právních předpisů. Ústavní soud odkázal na svůj předcházející náleží v této věci ze dne 2. 6. 2005, sp. zn. I. ÚS 605/03 a mimo jiné také uvedl následující: „Pro odstranění jakýchkoliv pochybností Ústavní soud konstatuje, že vzhledem ke specifické povaze předmětné věci je třeba, při jejím posuzování, čít účel a smysl zákonů č. 119/1990 Sb. a č. 261/2001 Sb., které měly především za cíl nápravu keřvd způsobených předchozím režimem. S ohledem na to je tudíž třeba posoudit i stěžovatelem předložené usnesení o soudní rehabilitaci jako splnění podmínky pro vyplacení jednorázové částky, i když bylo toto usnesení vydáno v režimu obecného trestního řízení, a nikoli v režimu zákona č. 119/1990 Sb. Tímto závěrem Ústavní soud zároveň bere v úvahu i skutečnost, že v minulosti bylo rozhodování v těchto věcech značně nejednotné.“

V důsledku uvedených nálezů změnil Nejvyšší správní soud svou rozhodovací praxi a začal vyhovovat kasačním stížnostem, jimiž se občané ve stejném právním postavení domáhali jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb. (rozsudky ze dne 10. 9. 2007, č. j. 4 Ads 122/2006 - 56 a ze dne 10. 9. 2007, č. j. 4 Ads 84/2006 - 42). Jelikož z hlediska právní problematiky jsou rozhodnutí ve výše uvedených věcech prakticky identické, navrhl stěžovatel, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek Krajského soudu v Ostravě zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v rozsahu uplatněných stížních bodů, přitom vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu (§ 75 s. ř. s.). Po posouzení věci dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná. O věci uvážil takto:

Úvodem je sice nutno přisvědčit stěžovateli, že vydání nálezu Ústavního soudu ze dne 28. 6. 2007, sp. zn. I. ÚS 712/05, vedlo ke změně judikatury Nejvyššího správního soudu, a to v tom smyslu, že za podklad pro přiznání jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb. je napříště nutno považovat rovněž usnesení vydaná podle § 33 odst. 2 zákona č. 119/1990 Sb. *per analogiam*. O takový případ šlo jak v citovaném nálezu Ústavního soudu, tak i ve stěžovatelem dovolávaných rozhodnutích zdejšího soudu. Současně je ovšem Nejvyšší správní soud toho názoru, že uvedenou judikaturu nelze uplatnit na projednávaný případ, a to právě pro neexistenci takového rozhodnutí v případě stěžovatele. Jinými slovy Nejvyšší správní soud nesdílí stěžovatelův názor, že z hlediska právní problematiky jsou rozhodnutí ve výše uvedených věcech s projednávanou věcí prakticky identická.

V daném případě byla usnesením Okresního soudu v Opavě ze dne 4. 4. 2003, č. j. Nt 1004/2002 - 35 podle § 278 odst. 1 trestního řádu povolena obnova řízení skončeného pravomocným rozsudkem Vojenského obvodního soudu v Prešově ze dne 23. 11. 1983, sp. zn. T - 157/82. Současně byl napadený rozsudek podle § 284 odst. 1 trestního řádu zrušen v celém rozsahu, jakož i všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž zrušením došlo, pozbyla podkladu. Napadený rozsudek byl tedy zrušen podle obecných ustanovení trestního řádu, a nikoli podle zákona č. 119/1990 Sb., či zákona č. 198/1993 Sb. Stěžovatel rovněž nebyl rehabilitován podle § 33 odst. 2 zákona č. 119/1990 Sb. *per analogiam*. Nejvyšší správní soud je proto toho názoru, že výše citovaný náleze Ústavního soudu na projednávanou věc nedopadá.

Na podporu tohoto svého názoru doplňuje Nejvyšší správní soud podrobnější rekapitulaci vývoje stěžovatelem dovolávané rozhodovací praxe. Ve věci V. F. (I. ÚS 605/03; I. ÚS 712/05) šlo původně o posouzení otázky, zda lze prolomit zásadu zakotvenou v § 75 s. ř. s., a to že při přezkoumávání správního rozhodnutí vychází správní soudy ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu. V daném případě totiž žalobce doložil rozhodnutí vydané podle § 33 odst. 2 zákona č. 119/1990 Sb. teprve v řízení o kasační stížnosti. V souladu s principem kasace, jímž je řízení před správními soudy ovládáno, dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že žalované ani krajskému soudu není čeho vyčíst, pokud jim dodatečně doložené rozhodnutí nebylo v době jejich rozhodování známo. Podle názoru Ústavního soudu vysloveného v nálezu ze dne 2. 6. 2005, sp. zn. I. ÚS 605/03, Nejvyšší správní soud ke stěžovatelem v průběhu řízení předloženému usnesení - vzhledem ke specifčnosti věci - přihlídnout mohl a měl. Ústavní soud pak uložil Nejvyššímu správnímu soudu, aby se zkoumaným případem ve shora naznačeném smyslu s přihlídnutím k inkriminovanému usnesení znovu zabýval; závěry ve věci samé však Ústavní soud nikterak nepředjímal, jelikož šlo o otázku primárně spadající do kompetence jiných orgánů veřejné moci.

V novém rozsudku ze dne 26. 10. 2005, č. j. 5 A 544/2002 – 57, Nejvyšší správní soud poukázal na nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 605/03, ze dne 2. 6. 2005, i na příslušná ustanovení zákona č. 261/2001 Sb. a zákona č. 119/1990 Sb. Uvedl, že rehabilitace podle § 33 odst. 2 zákona č. 119/1990 Sb. byla ve vztahu k naplnění podmínek pro poskytnutí odškodnění podle zákona č. 261/2001 Sb. v minulosti posuzována různě. Ke sjednocení právních názorů na tuto otázku došlo rozhodnutím rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu, který dospěl ve svém rozsudku ze dne 22. 7. 2005, č. j. 3 Ads 33/2004 - 84, publ. pod č. 723/2005 Sb. NSS, k závěru, že usnesení soudu, kterým je v návaznosti na zrušení původního odsuzujícího rozsudku v rámci obnovy řízení ve smyslu trestního řádu vyslovena účast konkrétní osoby na soudní rehabilitaci podle § 33 odst. 2 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci (rehabilitace *per analogiam*), nenahrazuje splnění podmínky pro přiznání jednorázové peněžní částky podle § 2 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb., tj. zrušení rozhodnutí o věznění podle zákona č. 119/1990 Sb., nebo podle zákona č. 198/1993 Sb.

Ve stěžovatelem dovolávaném nálezu pak Ústavní soud „*pro odstranění jakýchkoliv pochybností*“ konstatoval, že vzhledem ke specifické povaze předmětné věci je nutno při jejím posuzování ctít účel a smysl zákonů č. 119/1990 Sb. a č. 261/2001 Sb., a je proto „*třeba posoudit stěžovatelem předložené usnesení o soudní rehabilitaci jako splnění podmínky pro vyplacení jednorázové částky, i když bylo toto usnesení vydáno v režimu obecného trestního řízení, a nikoli v režimu zákona č. 119/1990 Sb.*“.

Z hlediska výše uvedeného považuje Nejvyšší správní soud za podstatnou tu skutečnost, že stěžovatel nedisponuje ani tímto „analogickým“ rehabilitačním rozhodnutím. Rozsudek, kterým byl stěžovatel odsouzen, zrušil Okresní soud v Opavě podle § 284 odst. 1 trestního řádu. Rozhodnutí o věznění stěžovatele tedy nebylo zrušeno podle zákona č. 119/1990 Sb., nebo podle zákona č. 198/1993 Sb., a stěžovatel nepředložil ani rozhodnutí podle § 33 odst. 2 zákona č. 119/1990 Sb., jehož existence byla klíčová pro posouzení všech stěžovatelem dovolávaných a výše citovaných soudních rozhodnutí. Nejvyšší správní soud je proto toho názoru, že z těchto rozhodnutí jeho nárok za jednorázovou částku dle zákona č. 261/2002 Sb. dovodit nelze.

Z výše uvedených důvodů dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že napadený rozsudek Krajského soudu v Ostravě netrpí vadou podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. a kasační stížnost proto podle § 110 odst. 1 s. ř. s. jako nedůvodnou zamítl. Změna odůvodnění výroku totiž důvodem ke zrušení napadeného rozsudku není.

Stěžovatel neměl ve věci úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti ze zákona (§ 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s.). Žalovaný správní orgán měl ve věci úspěch, nevznikly mu však náklady řízení o kasační stížnosti přesahující rámec jeho běžné úřední činnosti. Soud mu proto právo na náhradu nákladů řízení nepřiznal (§ 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 19. března 2008

JUDr. Jaroslav Vlašín, v. r.
předseda senátu